

Fáradt, fanyar önparódia

KÖNYVKRITIKA - AZ ÉS KÖNYVE - LXIII. évfolyam, 20. szám, 2019. május 17.

Az ÉS könyve májusban – *Bodor Ádám: Sehol. Novellák. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 2019, 150 oldal, 3499 Ft*

Önparódia, önértelmezés. Az első példa roppant egyszerű. Bodornál köztudottan sejtelmes, baljós, unheimlich tereket talál az olvasó. Határvidékek, isten háta mögötti telepek, körzetek, részlegek, tarkovszkiji zóna. Éppennyire közismerten „bodoros” sajátossága prózájának a különleges hangzású nevek használata Musztafa Mukkermanntól Eronim Moxig. A *Sehol* egyik elbeszélésében, amelyik a Leordina nevű faluról kapta a címét, az alábbi elbeszélői megjegyzést olvashatjuk. „A falu nevéből (...) első pillanattól valami homályos fenyegetés áradt.” (71.) majd kicsit lentebb: „A falu nevét valami oktan balsejtelem fátyla lengte körül...” (74.) Bodor írásainak baljós (vö.: „sinistra”) hangulata a leírásokból, az elhallgatásokból, sugalmazásokból állt össze. Sinistrát vagy Verhovinát legendák és pletykák övezték, és olyan események történtek bennük, amelyek hol nagyon ismerősek, hol borzasztó idegenek voltak. A *Leordinában* viszont – ahelyett, hogy a szöveg a maga eszközeivel megcsinálná – *bejelenti* az elbeszélő, hogy a hely baljós. Noha egyáltalán nincs baljós, misztikus karaktere a falunak, sőt, igazából semmilyen karaktere nincs. Az elbeszélő számára is csak azért különleges a Leordina helységnév, mert benne van a történet egyik, később pórul járt főszereplőjének a neve: „Dina”. A szöveg parodisztikusan visszaél a „bodoros” prózára vonatkozó elvárásokkal.

Hasonló történik a *Hekk* című írásban. Ahelyett, hogy sugallatos leírásokkal, elhallgatásokkal, kétértelműségekkel – azaz a Bodortól megszokott módon – *megcsinálná* a szöveg a sejtelmességet, egy blőd, ponyva-stílusú mondatban *közli*, hogy „a többi csak sejtelem volt, ingoványos mély titok.” (48.) Egy ennyire rossz félmondatot csak ironikusan lehet érteni. Megint itt van tehát egy Bodor-szöveg, amely tisztában van a Bodor-szövegek receptjével, de kihagy néhány összetevőt. Ez az önironikus, önparodisztikus hajlam nem igazán játékos. Legalább is nem úgy játékos, mint amikor Esterházy elbeszélője jelzi, hogy igen, jó lenne idetenni egy tájleírást, de minek, ha elég említeni is („azzal föl pattant Zöldfikár nevű pejére, és elvágatott az érzékeny, XVII. századi tájleírásban”), hanem inkább lemondó, rálegyintő. Megírhatnám így is, de hát minek?